

якості юридичного факту, акта реалізації, акта застосування щодо ефективності механізму правового регулювання будуть вторинними критеріями його ефективності, так як впливають на рівень його функціональності опосередковано, а щодо якості елементів механізму правового регулювання – провідними критеріями.

Таким чином, ефективність явища свідчить про те, наскільки якісно здійснюється його функціональне призначення. Незважаючи на те, що механізм правового регулювання виступає як системне і цілісне явище в праві, складові такого механізму не розчиняються в ньому. Останні можуть розумітися як самостійні самодостатні закінчені правові явища.

З цього можна зробити висновок про наявність у кожної структурної одиниці механізму правового регулювання власної функції, які не є тотожними функціям механізму правового регулювання. Отже, й ефективність кожного з елементів не можна прирівнювати до ефективності механізму правового регулювання. Тут застосуємо закон синергії, згідно з яким сума властивостей цілого перевищує «арифметичну» суму властивостей, наявних у кожного з його елементів окремо. Хоча ефективність окремих елементів механізму правового регулювання опосередковано підтверджує ефективність його в цілому. Таким чином, встановлення критеріїв ефективності механізму правового регулювання вимагає постійного контролю, щоб дослідження ефективності елементів відбувалося в його рамках.

1. Дробязко С.Г. Условия эффективного воздействия законодательства на создание материально-технической базы коммунизма / С. Г. Дробязко // Право и коммунизм: сб. науч. ст. – М.: Юрид. лит. – 1965. – С. 39–62.

2. Петрова Е. Коррупция в погонах / Е. Петрова // Восточно-Сибирская правда. — 2003. — С. 40-47.

Наливайко Олег Іванович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
член правління Дніпропетровської обласної організації
«Асоціація українських правників»

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЧИННИК ГАРАНТУВАННЯ СТАБІЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

В умовах розбудови правової системи України, що ґрунтується на дотриманні гарантій прав людини і громадянина, безперечно, важливим є підвищення рівня правосвідомості населення, тобто сукупність знань, дій, пог-

лядів, орієнтацій та установок індивідів і соціальних спільностей, що відображаються у їх ставленні до чинного права. Враховуючи те, що правосвідомість разом із правовою поведінкою формують правову культуру членів суспільства, то у підвищенні її рівня важливу роль мають відігравати поширення серед населення наукових знань про ціннісні орієнтири стратегії розвитку українського суспільства. У цьому сенсі нам важливо визначитися з розумінням категорії «цінність».

«Цінності можуть бути тільки надбанням самої людини, вони можуть бути створені тільки самими людьми. Тільки люди можуть обирати ту або іншу цінність, або не обирати ніяку, віддавши себе плину подій і обставин. Свобода здається їм можливістю вибору... Те, що обирають люди, що роблять для себе сенсом, через що відчують себе людьми, залежить від їх суб'єктивного людського рівня, від того, звичайно, яка це людина... Цінність – це те, через що люди відчують себе мірилом людського в людині», – вважає А. Абішева [1, с. 142].

В. Віндельбанд стверджує, що цінності як актуальні нормативні («знаючі») принципи конституують загальний план усіх функцій культури. Цінність, будучи граничним втіленням значення, є метою сама по собі (тобто до неї прагнуть заради неї самої, а не заради інтересу, вигоди) [2, с. 688].

Громадський контроль є знаково-ціннісним атрибутом сучасного суспільного буття, тому вимагає заглиблення в його суб'єктивний й об'єктивний аспекти, з'ясування його позитивної значущості як норми, як цінності, як ідеалу.

Об'єктна складова частина громадського контролю характеризує його як об'єкт ціннісного відношення, що належить до соціально значущих цінностей. Відповідно до модальних характеристик феномен громадського контролю рефлектується як стан, властивість, здібності, а також як система, підсистема, структура, організація, інститут, механізм, фактор, функція, умова, завдання і ціль. Громадський контроль має просторові, часові й соціокультурні формати.

Щодо суб'єктивного аспекту громадського контролю як ціннісного феномена, то він розкривається через визначення характеру причетності до громадського контролю і виявлення його значущості для суб'єкта (людини, групи, спільноти, суспільства). На думку Р. Лотце, цінність існує лише в її значущості для суб'єкта, вона є об'єктивною як всезагально-визначальна форма бажання і поведінки [3, с. 112].

Головними об'єктами безпеки України сьогодні є: особистість – її права і свободи; суспільство – його матеріальні і духовні цінності; держава – її конституційний устрій, суверенітет і територіальна цілісність. Владні структури при цьому можна розглядати як інструмент, покликаний забезпечити найкращі умови для розвитку особистості, суспільства і самої держави в межах всього спектру наявних можливостей.

Враховуючи реальні можливості громадського контролю у вирішенні соціальних суперечностей, у розв'язанні низки актуальних проблем, доцільно

запропонувати програму забезпечення основ духовної безпеки сучасної людини. На основі дослідження І. Гамрецького [4, с. 412] розроблено механізм реалізації такої програми, що передбачає здійснення поетапних заходів:

- контроль при оцінюванні подій, явищ, фактів історії та культури, які містять деструктивний потенціал (генезис міжнаціональних конфліктів, міжконфесійних суперечок тощо);

- контроль за поширенням міфів і теорій з людиноненависницькими ідеями;

- профілактика будь-яких форм групового нарцисизму на національному, релігійному й іншому ґрунті;

- контроль за експлуатацією почуття помсти, що слугує духовним підґрунтям для підігрівання ненависті у пам'яті кожного нового покоління, а також громадський контроль за будь-якими проявами насилля;

- громадський контроль за поширенням конструктивних ідей, наприклад гуманізму;

- контроль за цілеспрямованим розкриттям змісту різних форм психологічного насилля, методів маніпулювання людьми тощо [4, с. 412].

На основі зазначеного можна зробити висновок, що задля вирішення суспільних суперечностей потенціал громадського контролю ґрунтується на принципах толерантності і соціальної відповідальності, що за умов практичної реалізації істотно впливає на стабілізацію соціуму. Для підвищення ефективності і результативності дії громадського контролю він організаційно може формуватися і здійснюватися на принципах демократизму, соціальної спрямованості, оптимізації управління, законності, розмежування функцій між гілками влади, делегування повноважень, публічності і гласності.

Головною метою діяльності всіх суб'єктів здійснення громадського контролю має стати захист прав і свобод людини і громадянина, створення умов для самореалізації кожного члена суспільства особистісного потенціалу, свободи вибору напрямів і форм самоствердження у сфері суспільного буття. Тож людина, її всебічний розвиток, добробут, соціальна безпека, права та свободи є найвищою цінністю сучасного суспільного прогресу і будь-якої контрольної діяльності.

Оцінюючи значення громадського контролю в сучасній Україні, необхідно визнати його неоднозначність. З одного боку, в розвитку громадського контролю спостерігаються позитивні тенденції. Вони пов'язані із зростанням кількості зареєстрованих об'єднань громадян і органів самоорганізації населення, зміцненням їх організаційної здатності і удосконаленням нормативно-правової бази. Розширюються сфери діяльності громадських організацій. Вони використовують практично всі відомі механізми впливу на органи державної влади. В той же час, разом з певними успіхами в розвитку системи громадського контролю, існує і цілий ряд проблем. Такими можна вважати недостатнє інформування громадян про можливості використання організацій громадянського суспільства для захисту своїх інтересів;

низький рівень довіри до них громадян і участі в їх діяльності. Реальною проблемою залишається забезпечення високого професійного рівня громадського контролю. Істотною перешкодою дієвості громадського контролю є недостатнє розуміння його сутності і необхідності посадовими особами держави.

-
1. Абишева А. К. О понятии «ценность» / А. К. Абишева // Вопросы философии. — 2002. — № 3. — С. 139-147.
 2. Виндельбанд В. Избранное. Дух и история / В. Виндельбанд. — М. : Юристъ, 1995. — 688 с.
 3. Горпинич О. В. Соціальна робота як фактор формування громадянського суспільства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.03 / О. В. Горпинич. — К., 2005. — 20 с.
 4. Гарин И. И. Кальвин / И. И. Гарин. — Х. : Фолио, 1994. — 174 с.

Новицька Наталія Борисівна,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Національного університету
державної податкової служби України,
Голова Київської обласної громадської організації
«Асоціація українських правників»

РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК СУБ'ЄКТІВ ЗАХИСТУ СУСПІЛЬНОЇ МОРАЛІ

Сьогодні не потребує доведення та обґрунтування твердження що в українському суспільстві наявна криза, насамперед, у суспільно-політичній та духовній сферах. Інформація, що не контролюється, може перетворюватися на надзвичайно ефективну зброю, яка знищує не людину, а механізми взаємодії людини й суспільства, перш за все соціокультурні й моральні [1]. Отже виникає потреба розгляду впливу інформаційних потоків на суспільну мораль та визначення кола суб'єктів, які можуть протистояти такому негативному впливу.

Тенденція до зниження загального морального рівня вітчизняного інформаційного продукту очевидна. Безперервний потік насильства, жорстокості, культ сексу та криміналітету, представники злочинного світу вже давно стали національними героями. На ці процеси слід звернути серйозну увагу. Одним з чинників негативного впливу на інформаційно-психологічну безпеку людини, зокрема, дитини також є неетична за змістом реклама. Не меншу загрозу для формування здорового світогляду та